

NEDELJA1

TERMINOLOŠKA OBRADA TEKSTA

(*Computer Architecture / Systems*)

1. integrated design environment

Preporučeno:

- integrisano razvojno okruženje

Izbegavati:

- *integrated design environment*
- *integrated okruženje*

Napomena:

„Dizajn“ je suvišan — u IT kontekstu *development environment* → *razvojno okruženje*.

2. write code / test it / analyze performance

Preporučeno:

- pisati program
 - testirati program
 - analizirati performanse
-

3. integrated debugger

Preporučeno:

- ugrađeni ispravljač grešaka
- ugrađeni program za otklanjanje grešaka

Dozvoljeno (prvi put):

- ispravljač grešaka (*debugger*)
-

4. detect and correct errors

Preporučeno:

- otkrivati i ispravljati greške

5. central processing unit (CPU)

Preporučeno:

- centralna procesorska jedinica (CPU)

Izbegavati:

- *centralni procesor* (kolokvijalno, ali neprecizno)
-

6. execute instructions efficiently

Preporučeno:

- efikasno izvršava instrukcije
-

7. fetch–execute cycle

Preporučeno:

- ciklus pribavljanja i izvršavanja instrukcija

Izbegavati:

- *fetch-execute ciklus* bez prevoda
-

8. retrieve opcodes and operands

opcode

- operacioni kod

operand

- operand

Preporučeno:

- preuzima operacione kodove i operande iz memorije
-

9. fetch cycle

Preporučeno:

- faza pribavljanja instrukcije
- ciklus pribavljanja

10. ring counter

Preporučeno:

- prstenasti brojač

✓ potpuno u duhu srpskog tehničkog jezika

11. accessed in the correct order

Preporučeno:

- pristupa se u ispravnom redosledu
-

12. shift registers

Preporučeno:

- pomerajni registri

Izbegavati:

- *shift registri*
-

13. store data or control signals

Preporučeno:

- privremeno skladištiti podatke ili upravljačke signale
-

14. base memory (first 640 KB)

Preporučeno:

- osnovna memorija
- osnovni memorijski prostor

Napomena:

Istorijska referenca — ostaje, ali se ne generalizuje.

15. operating system and essential processes

Preporučeno:

- operativni sistem i osnovni procesi
-

16. extended architecture

Preporučeno:

- proširena arhitektura sistema

Izbegavati:

- *extended arhitektura*
-

17. area of memory allocated to the program

Preporučeno:

- memorijski prostor dodeljen programu
-

18. pipelined-burst cache memory

Problematičan termin (kao i ranije).

Preporučeno:

- keš memorija sa rafalnim pristupom u cevovodu ili jednostavnije i prirodnije:
- keš memorija sa rafalnim pristupom

Napomena:

„Pipelined“ se često ne prevodi eksplicitno ako ne nosi novo značenje.

19. bandwidth / throughput / latency

bandwidth

- propusni opseg

throughput

- protok podataka
- ukupni učinak sistema

latency

- kašnjenje

20. dynamic data structures

Preporučeno:

- dinamičke strukture podataka

21. heap

Preporučeno:

- dinamička memorija

22. push-down stack

Preporučeno:

- stek sa operacijom potiskivanja
- stek (LIFO struktura)

Izbegavati:

- *push-down stack* neprevedeno

23. auxiliary memory / backing memory

Preporučeno:

- pomoćna memorija
- sekundarna memorija

24. hard drives / CD-ROM

Preporučeno:

- čvrsti diskovi
- CD-ROM (memorija samo za čitanje)

25. Direct Memory Access (DMA) controller

Preporučeno:

- kontroler direktnog pristupa memoriji (DMA)

26. bus / bus architecture

bus

- magistrala

bus architecture

- arhitektura magistrale
-

27. peripheral devices

Preporučeno:

- periferni uređaji
-

28. input files / input records

Preporučeno:

- ulazne datoteke
 - ulazni zapisi
-

29. basic input/output system (BIOS)

Preporučeno:

- osnovni ulazno-izlazni sistem (BIOS)
-

30. protocol stack

Preporučeno:

- slojni skup protokola

Izbegavati:

- *protokol stek*
-

31. data integrity

Preporučeno:

- integritet podataka

32. backup file / backup memory

Preporučeno:

- rezervna kopija datoteke
- rezervna memorija

Izbegavati:

- *bekap fajl*
-

33. backlog of operations

Preporučeno:

- zaostatak operacija
 - nagomilani zahtevi za obradu
-

34. interrupts

Preporučeno:

- prekidi
-

35. temporarily halting the CPU

Preporučeno:

- privremeno zaustavljaju rad procesora
-

36. real-time clocks

Preporučeno:

- časovnici realnog vremena
-

37. pressing backspace / shift key

backspace

- taster za brisanje unazad

shift key

- taster Shift
-

38. text buffer

Preporučeno:

- tekstualni bafer
 - bafer za tekst
-

39. registers inside the CPU

Preporučeno:

- registri unutar procesora
-

40. add-in memory

Preporučeno:

- dodatna memorija
-

41. integrated processing

Preporučeno:

- integrisana obrada
- integrisano procesiranje

Napomena:

Ne praviti pridev *integrated* kao *integrisani procesor* bez potrebe.

42. single chip

Preporučeno:

- jedno integrisano kolo
 - jedan čip
-

43. pipelining

Preporučeno:

- cevovodna obrada instrukcija
-

44. fetch, decode, execute phases

Preporučeno:

- faze pribavljanja, dekodiranja i izvršavanja
-

OPŠTA PRAVILA (potvrđena ovim tekstom)

- ✓ genitiv i imenice > engleski pridevi
- ✓ *cache, stack, heap* → prevod + objašnjenje
- ✓ „real-time“, „integrated“, „pipelined“ ne prevoditi mehanički
- ✗ *integrated environment, protocol stack, backup file*

NEDELJA 2

Integrated Control and Input Systems: A Technical Overview

1. Integrated control and input systems

Preporučeni prevod (naslov):

- integrisani sistemi upravljanja i ulaza

Izbegavati:

- *integrated control sistemi*
- *input sistemi*

Komentar:

U srpskom se imenice povezuju genitivom, ne gomilanjem engleskih prideva.

2. program updates

Preporučeni prevod:

- program ažurira
 - program osvežava
-

3. trackpad

Preporučeni prevod:

- dodirna pločica

Dozvoljeno (u zagradi prvi put):

- dodirna pločica (*trackpad*)
-

4. memory block (UMB)

memory block

- memorijski blok

UMB (Upper Memory Block)

- gornji memorijski blok (UMB)

Komentar:

Akronim se zadržava, ali se prvi put razrešava.

5. interact with memory efficiently

Preporučeni prevod:

- efikasno komunicira sa memorijom
 - efikasno pristupa memorijskom bloku
-

6. uplink

Preporučeni prevod:

- uzlazna veza

Izbegavati:

- *uplink* kao nepreveden termin (osim u usko telekom kontekstu)
-

7. display shows data

Preporučeni prevod:

- prikazivač prikazuje podatke
 - ekran prikazuje podatke
-

8. top-right corner / top-left corner / uppermost

top-right corner

- gornji desni ugao

top-left corner

- gornji levi ugao

uppermost indicators

- najviši indikatori
- indikatori na vrhu prikaza

Izbegavati:

- *top-right, uppermost* kao kalkove
-

9. vivid trail

Preporučeni prevod:

- jasno vidljiv trag
- naglašeni trag

Komentar:

„Vivid“ ≠ „živahan“ u tehničkom stilu.

10. top-of-stack pointer

Preporučeni prevod:

- pokazivač vrha steka

Izbegavati:

- *top-of-stack pointer*
 - *stack pointer* bez prevoda (osim u zagradi)
-

11. control (voice)

Preporučeni prevod:

- glasovno upravljanje

Izbegavati:

- *voice control*
 - *kontrola (voice)*
-

12. compatibility with older servers

Preporučeni prevod:

- kompatibilnost sa starijim serverskim sistemima
-

13. unsuspend command

Preporučeni prevod:

- komanda za uklanjanje suspenzije
- komanda za ponovno aktiviranje

Izbegavati:

- *unsuspend*
-

14. unused memory

Preporučeni prevod:

- neiskorišćena memorija
-

15. upload operations

Preporučeni prevod:

- operacije otpremanja
 - slanje podataka ka sistemu
-

16. tablet interface

Preporučeni prevod:

- interfejs tableta

Izbegavati:

- *tablet interfejs* (dozvoljeno samo kolokvijalno)
-

17. density metrics

Preporučeni prevod:

- metrike gustine
 - pokazatelji gustine
-

18. network performance (-net)

Preporučeni prevod:

- mrežne performanse

Komentar:

„-net“ je očigledno interni oznakovni dodatak, ne prevodi se.

19. recognition system (VRS)

Preporučeni prevod:

- sistem za prepoznavanje (VRS)
-

20. logs references

Preporučeni prevod:

- beleži reference

- evidentira reference
-

21. uptime

Preporučeni prevod:

- vreme neprekidnog rada sistema

Izbegavati:

- *uptime* kao imenica u srpskom tekstu
-

22. touch-sensitive pads

Preporučeni prevod:

- dodirno osetljive površine
-

23. tracks per inch (tpi)

Preporučeni prevod:

- broj tragova po inču (TPI)
-

24. trackball device

Preporučeni prevod:

- uređaj sa kuglicom za upravljanje
 - trakbol uređaj (dozvoljeno uz objašnjenje)
-

25. tracking

Preporučeni prevod:

- praćenje položaja
 - praćenje kretanja
-

26. descriptors

Preporučeni prevod:

- opisni podaci

- deskriptori
-

27. trailers appended to mail messages

Preporučeni prevod:

- dodatni završni zapisi priloženi porukama elektronske pošte

Izbegavati:

- *mejl poruke* u formalnom tekstu
-

28. output logs

Preporučeni prevod:

- izlazni zapisi
 - dnevnik izlaza
-

29. trade-off decisions

Preporučeni prevod:

- kompromisne odluke

Izbegavati:

- *trade-off*
-

30. drift analysis

Preporučeni prevod:

- analiza odstupanja
 - analiza zanošenja
-

31. unusable files

Preporučeni prevod:

- neupotrebljive datoteke
-

32. blank regions

Preporučeni prevod:

- prazne oblasti prikaza
-

33. minimize errors

Preporučeni prevod:

- svode greške na minimum
-

34. topology layouts

Preporučeni prevod:

- topološki rasporedi
 - topologija rasporeda
-

35. answer back (VAB)

Preporučeni prevod:

- povratni odgovor (VAB)
-

36. triggers voice responses

Preporučeni prevod:

- pokreće glasovne odgovore
-

37. tractor feed

Preporučeni prevod:

- mehanizam uvlačenja papira
- trakasti mehanizam uvlačenja

Komentar:

Doslovni prevod *traktorsko uvlačenje* je moguć, ali zahteva kontekst.

38. urban legend alerts

Preporučeni prevod:

- upozorenja na lažne informacije
 - upozorenja na urbane mitove (uz objašnjenje)
-

39. real time

Preporučeni prevod:

- u realnom vremenu
-

40. color visualization

Preporučeni prevod:

- kolorna vizuelizacija
 - vizuelizacija u boji
-

41. enriches the vocabulary

Preporučeni prevod:

- obogaćuje skup pojmova
 - proširuje terminološki repertoar
-

42. synthesis clearer

Preporučeni prevod:

- čini sintezu razumljivijom
-

OPŠTE JEZIČKE NAPOMENE

- ✓ koristi imenice + genitiv umesto lanaca prideva
 - ✓ prvi put razreši skraćenice
 - ✓ tehničke metafore (*trail, drift*) prevodi funkcionalno, ne slikovito
 - ✗ *input sistem, voice kontrola, trade-off odluke, uptime indikatori*
-

Ako želiš, sledeći korak može biti:

- model savršenog studentskog prevoda
- lista tipičnih grešaka koje bi profesor oborio
- normativni mini-pravopis za IT tekstove na srpskom

Ti vodiš dalje.

NEDELJA TRI:

TEMELJAN TERMINOLOŠKI REČNIK

(From Binary to Executable: A Survey of Key Coding Terms and Techniques)

1. code / coding / coded

code

Preporučeni prevod:

- kôd (sa dugouzlaznim akcentom, u pisanju: *kôd*)

Ne preporučuje se:

- kod (bez dijakritike u stručnom tekstu)

Komentar:

U standardnom tehničkom srpskom (ETF, MATF) kôd je normiran oblik.

coding

Prevod:

- kodiranje
-

coded information

Prevod:

- kodirana informacija

Komentar:

Prirodno i ustaljeno, bez potrebe za anglicizmom.

2. clean code

Preporučeni prevod:

- čitljiv i održiv kôd
- uredno strukturisan kôd

Izbegavati:

- *čist kod* (doslovno, ali semantički siromašno)

Komentar:

„Clean“ ovde znači čitljivost, održivost i jasnoću, ne „čistoću“.

3. code line structure

Preporučeni prevod:

- struktura linija koda
 - raspored naredbi u kodu
-

4. coder

Preporučeni prevod:

- programer

Izbegavati:

- *koder* (nepotreban anglicizam)
-

5. code generator

Prevod:

- generator koda

(Ustaljeno i prihvaćeno.)

6. code conversion

Preporučeni prevod:

- konverzija koda
 - pretvaranje koda
-

7. object code

Preporučeni prevod:

- objektni kôd

Napomena:

Standardan termin u svim domaćim udžbenicima.

8. portable code

Preporučeni prevod:

- prenosivi kôd

Izbegavati:

- *portabilni kod* (anglicizam)
-

9. native code

Preporučeni prevod:

- izvorni kôd platforme
- nativni kôd (dozvoljeno, ali objašnjivo)

Komentar:

„Izvorni kôd platforme“ je stilski najčistiji.

10. segment management

Preporučeni prevod:

- upravljanje segmentima memorije

Izbegavati:

- *segment menadžment*
-

11. binary-coded / binary-code representation

binary-coded

Prevod:

- binarno kodiran

binary-code representation

Prevod:

- binarna kodna reprezentacija
-

12. machine code

Preporučeni prevod:

- mašinski kôd

(Ustaljeno.)

13. executable code

Preporučeni prevod:

- izvršni kôd
-

14. block code

Prevod (zavisno od konteksta):

- blokovski kôd
 - kôd po blokovima
-

15. character code

Prevod:

- znakovni kôd
-

16. extended keyboard codes

Preporučeni prevod:

- prošireni kodovi tastature

Izbegavati:

- *ekstendirani*
-

17. Gray code

Preporučeni prevod:

- Grejov kôd

Komentar:

Transkripcija, ne „sivi kod“.

18. BCDIC (extended binary coded decimal interchange code)

Preporučeni prevod:

- prošireni binarno kodirani decimalni razmenski kôd (BCDIC)
-

19. device code / digital code

device code

- uređajni kôd

digital code

- digitalni kôd
-

20. control code

Prevod:

- kontrolni kôd
-

21. completion code

Preporučeni prevod:

- statusni kôd završetka

22. cyclic binary code

Preporučeni prevod:

- ciklični binarni kôd
-

23. decoder / codec

decoder

- dekodekoder

codec

Preporučeni prevod:

- kodekoder-dekodekoder
-

24. encoding / decoding

- kodiranje / dekodiranje
-

25. error code

Prevod:

- kôd greške
-

26. error-correcting code (ECC)

Preporučeni prevod:

- kôd za ispravljanje grešaka
-

27. error-detecting code

Preporučeni prevod:

- kôd za otkrivanje grešaka
-

28. self-documenting code

Preporučeni prevod:

- samodokumentujući kôd

Komentar:

Ovo je prihvaćen stručni termin, nije anglicizam.

29. Hamming code

Prevod:

- Hemingov kôd
-

30. pulse code modulation

Preporučeni prevod:

- impulsno-kodna modulacija
-

31. instruction code

Preporučeni prevod:

- instrukcijski kôd
-

32. command code

Preporučeni prevod:

- komandni kôd
-

33. instruction operation code (opcode)

Preporučeni prevod:

- operacioni kod instrukcije

Izbegavati:

- *opkod*
-

34. interrupt code

Preporučeni prevod:

- prekidni kôd

35. key code

Preporučeni prevod:

- kôd tastera

36. machine-readable code

Preporučeni prevod:

- mašinski čitljiv kôd

37. macrocode

Preporučeni prevod:

- makro-kôd
- kôd na nivou makroinstrukcija

38. reentrant code

Preporučeni prevod:

- ponovno ulazni kôd

39. relocatable code

Preporučeni prevod:

- relokabilni kôd
- kôd koji se može relokirati

40. status code / severity code

status code

- statusni kôd

severity code

- kôd stepena ozbiljnosti
-

41. portable code (ponovo)

Normativni prevod:

- prenosivi kôd
-

42. binary-code (zbirno)

Preporučeni prevod:

- binarni kôd
-

OPŠTE JEZIČKE PREPORUKE

- ✓ Prednost daj imenicama + pridevskim sintagmama
- ✓ Izbegavaj mehaničko pravljenje prideva iz engleskih imenica
- ✓ Kad god možeš – opiši funkciju, ne prepisuj formu

NEDELJA CETIRI

Processor (procesor)

- Prevod: procesor
 - Objašnjenje: glavna komponenta koja izvršava instrukcije u računar.
 - Saveti: Ne praviti pridev procesorski u kontekstu tipa procesora – bolje je koristiti opis: *procesor koji upravlja..., procesor za specijalizovane zadatke.*
-

2. Coprocessor

- Prevod: pomoćni procesor / koprocesor
- Objašnjenje: specijalizovani procesor za određene zadatke koji oslobađa glavni procesor.

- Saveti: Izbegavati anglicizme “ko-procesor”, koristiti jasno: *pomoćni procesor za....*
-

3. Display processor / video processor

- Prevod: procesor za prikaz / procesor za obradu video signala.
 - Saveti: Nemojte praviti pridev od “display” ili “video”, bolje je opisno: *procesor za upravljanje ekranom* ili *procesor za obradu video signala*.
-

4. Embedded processor

- Prevod: ugrađeni procesor
 - Objašnjenje: procesor unutar ugrađenog sistema, direktno interaguje sa senzorima.
-

5. Floating-point processor

- Prevod: procesor za operacije sa pokretnim zarezom
 - Objašnjenje: ubrzava matematičke izračune sa realnim brojevima.
 - Saveti: Ne koristiti floating-point procesorski, u srpskom jeziku ovo nije prirodno.
-

6. Front-end processor

- Prevod: procesor za prednju obradu / prednji procesor
 - Objašnjenje: služi za kontrolu komunikacije ili pripremu podataka pre glavnog procesora.
-

7. Keyboard processor

- Prevod: procesor za tastaturu / procesor za interpretaciju ulaznih događaja
 - Objašnjenje: tumači pritiske tastera.
-

8. Word processor / language processor / raster image processor

- Prevod: procesor teksta / jezički procesor / procesor rasterskih slika
 - Saveti: Izbegavati engleski oblik u kombinaciji sa procesor, uvek koristiti opisnu konstrukciju u srpskom.
-

9. Scalable processor / tandem processor

- Prevod: skalabilni procesor / tandem-procesor
 - Objašnjenje: omogućavaju rast i redundantnost sistema.
 - Saveti: Skalabilni – može se koristiti u srpskom jeziku, tandem-procesor bolje opisati kao *paralelno povezani procesori*.
-

10. Bitslice microprocessor

- NIKAKO:: bita-po-bita mikroprocesor
 - Doslovni prevod *bita-po-bita* je nezgrapan i ne prenosi smisao arhitekture.
 - Srpski čitalac neće odmah razumeti tehničku koncepciju modularnosti po bitovima.
 - ---
 - Boljz alternativa
 - Mikroprocesor modularne arhitekture po bitovima
 -
-

11. Batch processing / event-driven processing / real-time processing / interactive processing

- Prevod:
 - obrada u serijama (batch processing)
 - obrada vođena događajima (event-driven)
 - obrada u realnom vremenu (real-time)
 - interaktivna obrada (interactive)
 - Saveti: Izbegavati direktne anglicizme, opisno prevesti po funkciji.
-

12. Online transaction processing

- Prevod: obrada transakcija u mreži / mrežna obrada transakcija
 - Saveti: “online” opisati funkcionalno, ne koristiti pridev *online*.
-

13. Distributed infrastructures / online network computing

- Prevod: distribuirana infrastruktura / mrežna obrada u distribuiranim sistemima

- **Saveti:** Opisati funkcionalno, izbegavati anglicizme “online computing”.
-

14. Concurrent processing / cooperative processing / simultaneous processing

- **Prevod:** konkurentna obrada / kooperativna obrada / simultana obrada
 - **Objašnjenje:** načini raspodele računskih opterećenja.
-

15. Digital signal processing / audio processing / text processing / image processing

- **Prevod:** obrada digitalnih signala / obrada zvuka / obrada teksta / obrada slike
-

16. List processing / knowledge processing

- **Prevod:** obrada lista / obrada znanja
 - **Saveti:** Izbegavati “list processing” kao anglicizam, uvek koristiti opisni prevod.
-

17. Pipeline processing / sequential processing / SIMD stream processing / teleprocessing

- **Prevod:**
 - cevasta obrada / obrada po cevovodu (pipeline)
 - sekvencijalna obrada / obrada po nizu
 - obrada toka sa jednom instrukcijom za više podataka (SIMD)
 - daljinska obrada / teleobrada
 - **Saveti:**
 - Pipeline – u srpskom se često koristi cevasta obrada ili obrada po cevovodu.
 - SIMD stream – bolje opisati funkcionalno nego praviti pridev.
-

18. Preprocessing

- **Prevod:** predobrada / prethodna obrada
 - **Objašnjenje:** strukturira ulazne podatke pre nego što se proslede kroz lanac procesora.
-

19. FIPS

- **Prevod:** standardi za obradu podataka u skladu sa FIPS-om

- Saveti: Izbegavati “FIPS standard” kao pridev; koristiti opisni prevod: *u skladu sa FIPS standardima*.

NEDELJA PET

Terminologija sa prevodom i komentarima

Originalni termin / izraz	Predloženi prevod	Komentar / napomena
Internet	Internet	Standardno ime, ne prevoditi.
global system	globalni sistem	Standardno, ne “sistem globalno”.
interconnected computer networks	međusobno povezane računarske mreže	“interconnected” → “međusobno povezane”, precizno i formalno.
communicate using a standardized set of protocols	komuniciraju korišćenjem standardizovanog skupa protokola	“protocols” → “protokoli”, “standardized” → “standardizovan”.
TCP/IP protocol suite	NIKAKO! TCP/IP protokolski skup	Akronim zadržati; “suite” → “skup protokola”.
protocols	protokoli	Standardno, ne prevoditi kao “pravila komunikacije”.
formatted	formatirani	Tehnički termin, precizan.
addressed	adresirani	Tehnički termin.

Originalni termin / izraz	Predloženi prevod	Komentar / napomena
transmitted	preneti	Standardno.
routed	usmereni	Standardni mrežni izraz.
received at the destination	primljeni na odredištu	Standardno.
diverse networks	različite mreže	Precizno.
physical media	fizički medijumi	Ne “sredstva”, standardno.
fiber optic cables	optički kablovi	Standardno.
wireless links	bežične veze	Ne “linkovi”, formalno.
satellite	satelit	Standardno.
independent networks	nezavisne mreže	Precizno.
interconnection points	tačke međuveze	Standardni izraz.
Internet exchange points (IXPs)	NIKAKO: Internet razmeni punkтови (IXP)	Akronim zadržati, opisno.
coordinated by high level standards bodies	koordinisani od strane visokorangiranih standardizujućih tela	“high level” → “visokorangiranih”, formalno; “standards bodies” → “standardizujuća tela”.
IETF	IETF (Internet Engineering Task Force)	Akronim zadržati i opisati značenje.
architecture	arhitektura	Standardno, ne “građa”.
layers	slojevi	Standardno u mrežnoj terminologiji.
Link Layer	Sloj pristupa mreži (Link Layer)	Deskriptivni prevod, original u zagradi.
Network Access	Pristup mreži	Alternativno objašnjenje sloja.
devices physically connect	uređaji se fizički povezuju	Precizno i formalno.
exchange raw bits	razmenjuju sirove bitove	“raw bits” → “sirovi bitovi”, formalno.
encapsulates data into frames	enkapsulira podatke u okvire (frame-ove)	Može se zadržati original “frame” u zagradi.

Originalni termin / izraz	Predloženi prevod	Komentar / napomena
Ethernet	Ethernet	Standardno ime.
Wi-Fi	Wi-Fi	Standardno ime.
interfaces with the hardware	interfejs sa hardverom	Standardno i precizno.
Internet Layer	Sloj Interneta (Internet Layer)	Kao gore, original u zagradi.
Internet Protocol (IP)	NIKAKO: Internet protokol (IP)	Akronim zadržati i dati formalni prevod.
addressing and routing packets	adresiranje i usmeravanje paketa	Standardni mrežni termin.
hosts	čvorovi / računarski čvorovi	Formalno, stručni izraz.
IP address	NIKAKO: IP adresa	Akronim zadržati.
IPv4, IPv6	IPv4, IPv6	Standardno, bez prevoda.
Transport Layer	Transportni sloj (Transport Layer)	Standardno, original u zagradi.
transport protocols	transportni protokoli	Standardno.
TCP (Transmission Control Protocol)	NIKAKO: TCP (Protokol za kontrolu prenosa)	Akronim zadržati, ime protokola formalno prevesti.
UDP (User Datagram Protocol)	UDP (Korisnički datagram protokol)	Isto kao gore.
reliable delivery	pouzdana isporuka	Standardni termin.
ordered delivery	uređena isporuka	Standardni termin.
error-checked delivery	isporuka sa proverom grešaka	Precizno.
stream of bytes	tok bajtova	“stream” → “tok”, standardni izraz.
applications	aplikacije / softverske aplikacije	Precizno i formalno.
connectionless service	neusmerena usluga	“bez uspostavljanja veze” kao alternativa.
real time applications	aplikacije u realnom vremenu	Standardno, ne “real-time aplikacije”.

Originalni termin / izraz	Predloženi prevod	Komentar / napomena
video streaming	prenos video sadržaja uživo	Alternativa: “video strimovanje” u tehničkom kontekstu.
DNS queries	DNS upiti	Standardno, ne prevoditi “upit DNS-a”.

2 Pravila i smernice za prevođenje

1. Zadržati standardne akronime (TCP, UDP, IP, IETF).
2. Ne koristiti kolokvijalne termine (npr. “link” → “veza”, “stream” → “tok”).
3. Izbegavati nepotrebne složenice (“real-time” → “u realnom vremenu”).
4. Zadržati preciznost u tehničkim terminima: “frame” → “okvir (frame)”, “host” → “čvor”.
5. Formalni ton: koristiti “definiše”, “enkapsulira”, “adresiranje”, ne “radi” ili “pokreće”.

Original	Prevod	Komentar
The Internet is a global system of interconnected computer networks that communicate using a standardized set of protocols known as the TCP/IP protocol suite.	Internet je globalni sistem međusobno povezanih računarskih mreža koje komuniciraju korišćenjem standardizovanog skupa protokola poznatog kao TCP/IP protokolski skup.	Formalno, precizno, svi stručni termini zadržani.
This layer defines how devices physically connect and exchange raw bits over a medium.	Ovaj sloj definiše način na koji se uređaji fizički povezuju i razmenjuju sirove bitove preko medijuma.	“raw bits” → “sirovi bitovi”, standardno.
TCP provides reliable, ordered, and error-checked delivery of a stream of bytes between applications.	TCP obezbeđuje pouzdanu, uređenu i proverenu isporuku toka bajtova između aplikacija.	Precizno, formalno.
UDP offers a simpler, connectionless service useful for real time applications such as video streaming or DNS queries.	UDP pruža jednostavniju, neusmerenu uslugu korisnu za aplikacije u realnom vremenu, kao što su prenos video sadržaja uživo ili DNS upiti.	“connectionless” → “neusmerena”, “real time” → “u realnom vremenu”.

„Internet razmeni punktovi“ je doslovan prevod i zvuči neprirodno za srpski jezik. Treba koristiti termin koji je jasan, stručan i u skladu sa srpskom tehničkom terminologijom. Evo nekoliko predloga:

Alternativni prevodi prideva „Internet“ u kontekstu tehničkog teksta

1. Mrežni / mrežna / mrežno

- Najprirodniji i najčešće korišćen u srpskim tehničkim priručnicima.
- Primer:
 - *Internet exchange points* → mrežna čvorišta
 - *Internet protocols* → mrežni protokoli
 - *Internet layer* → mrežni sloj
- Prednost: jasno ukazuje na funkciju u okviru računarskih mreža, bez anglicizma.

2. Računarsko-mrežni / računarsko-mrežna

- Detaljnije i formalnije, može se koristiti kad treba naglasiti vezu sa računarima.
- Primer:
 - *Internet exchange points* → računarsko-mrežna čvorišta
 - *Internet protocols* → računarsko-mrežni protokoli
- Prednost: precizno i stručno, ali malo duže.

3. Globalna mreža / globalna mrežna infrastruktura

- Opisno, za formalne tekstove gde je potrebno izbeći sve anglicizme.
- Primer:
 - *The Internet is a global system...* → Globalna mreža je sistem međusobno povezanih računarskih mreža...
- Prednost: elegantno i formalno, ali duže.

Pravljenje prideva od TCP/IP u srpskom jeziku je neprirodno i neformalno. „TCP/IP protokolski skup“ zvuči kao doslovni anglicizam, što nije u duhu prirodnog srpskog jezika.

Bolje je koristiti opisnu konstrukciju ili transliteraciju u funkcionalni pridev, na način koji prirodno prati srpsku gramatičku logiku. Evo predloga:

Alternativni i prirodni načini izražavanja

1. Skup protokola TCP/IP

- **Primer:**
 - *Original: a standardized set of protocols known as the TCP/IP protocol suite*
 - *Srpski: standardizovani skup protokola TCP/IP*
- **Prednost:** prirodno, jasno, nema neprirodnog prideva.

Protokoli iz TCP/IP skupa

- **Formalno,** u duhu akademskog jezika:
 - *known as the TCP/IP protocol suite* → poznati kao protokoli iz TCP/IP skupa
- **Prednost:** elegantno i potpuno u skladu sa srpskom sintaksom, izbegava upotrebu TCP/IP kao prideva.

Preporuka

- Za formalni tehnički tekst, najbolja opcija je “standardizovani skup protokola TCP/IP

Alternativa za IP adresu

1. Internet protokolska adresa

- **Direktno objašnjava** šta je IP adresa.
- **Primer:**
 - *Original: Each device on the Internet has an IP address*
 - *Srpski: Svaki uređaj na Internetu ima Internet protokolsku adresu*

2. Adresa uređaja u TCP/IP mreži

- **Fokus na funkciju i mrežnu pripadnost** uređaja.
- **Primer:**
 - *Svaki uređaj u TCP/IP mreži ima svoju adresu*

3. Mrežna adresa (kontekstualno dovoljno precizno)

- **Kada je kontekst jasan,** može se koristiti skraćeno:
 - *Svaki uređaj ima jedinstvenu mrežnu adresu*

Alternativa za DNS upite

1. Zahtevi za prevođenje imena u adrese

- DNS u suštini prevodi imena domena u IP adrese, pa ovaj opis precizno prenosi funkciju.
 - Primer:
 - Original: *real-time applications such as video streaming or DNS queries*
 - Srpski: **real-time aplikacije, kao što su video prenosi uživo ili zahtevi za prevođenje imena u adrese**
 - 2. **Zahtevi za adresnu rezoluciju**
 - Skraćeno, tehnički i formalno.
 - Primer:
 - ...ili zahtevi za adresnu rezoluciju
 - 3. **Mrežni upiti za domene**
 - Koncizno, manje formalno, ali i dalje razumljivo.
 - Primer:
 - ...ili mrežni upiti za domene
-

NEDELJA 6

1 Terminologija i prevod sa komentarima

Originalni termin	Predloženi prevod	Komentar / Napomena
Verilog	Verilog (HDL)	Ostaviti akronim nepreveden, dodati objašnjenje Hardware Description Language = jezik za opis hardvera. Ne praviti pridev "verilogo-bazirano".
Hardware Description Language (HDL)	Jezik za opis hardverskih uređaja (HDL)	Akronim zadržati, ali prevoditi deskriptivno.
Language like C	Jezik kao C	"like" = "kao", ne doslovno "slično jeziku C".
describe software programs	opisati softverske programe	"describe" → "opisati" (formalno, precizno).

Originalni termin	Predloženi prevod	Komentar / Napomena
describe the hardware device	opisati sam hardverski uređaj	“sam” za naglašavanje razlike između softvera i hardvera.
Electronic Design Automation (EDA)	Softverski paket za automatsko projektovanje elektronskih kola (EDA)	Akronim zadržati, ali deskriptivno objasniti.
high-level language	programski jezik visokog nivoa	Ne prevoditi doslovno “visok nivo” → “programski jezik visokog nivoa” je standardno.
low-level machine language	mašinski jezik niskog nivoa	Isto kao gore, precizno.
hardware modelling tool	alat za modelovanje hardvera	Ne praviti pridev “hardver-modelirajući” – deskriptivno je prirodnije.
abstraction	apstrakcija	Standardni tehnički termin. Ne praviti anglicizam tipa “abstraktovanje”.
modularisation and reuse	modularizacija i ponovna upotreba	Prihvatljivo, formalno, može ostati “modularizacija”.
simulators	simulatori	Standardni termin, ne prevoditi doslovno “simulatori”.
synthesise real hardware	sintetizovati realan hardver	“sintetizovati” je standardno u struci, ne koristiti “praviti” ili “generisati”.
abstraction levels	nivoi apstrakcije	Standardni termin u digitalnoj elektronici.
switch level	nivo tranzistora	“switch” u Verilogu označava pojedinačne tranzistore → deskriptivno “nivo tranzistora”. Ne praviti složenicu “tranzistorski nivo” jer nije uobičajeno.
transistor level	nivo tranzistora	Isto kao gore.
gate level	nivo logičkih vrata	Ne “logička vrata nivo” → standardno “nivo logičkih vrata”.
Register Transfer Level (RTL)	Nivo prenosa registara (RTL)	Akronim zadržati, opisno objasniti.
Behavioural Level	Nivo ponašanja	“Behavioural” → “ponašanje”, formalno i precizno.

Originalni termin	Predloženi prevod	Komentar / Napomena
high-level constructs	konstrukti visokog nivoa	Ostaje “konstrukti” → ne prevoditi kao “gradivni blokovi” jer zvuči previše opštije.
required behaviour	zahtevano ponašanje	Standardni termin, ne prevoditi kao “neophodna funkcija”.

2 Šta izbegavati i zašto

1. Ne praviti prideve od akronima:

- Ne “MOS-bazirano”, ne “Verilogo-bazirano” → umesto toga deskriptivno “zasnovano na MOS tranzistorima” ili “u Verilogu”.

2. Ne prevoditi tehničke termine doslovno kada postoji standardni termin:

- “abstraction” = apstrakcija, ne “apstrhovanje”
- “modularisation” = modularizacija, ne “pravljenje modula”
- “simulator” = simulator, ne “simulacijski program”

3. Izbegavati redundanciju i anglicizme:

- “sequential sequence” → redosled
- “switch level / transistor level” → nivo tranzistora
- “behavioural-level design” → nivo ponašanja

4. Ne koristiti neformalni jezik:

- Izbegavati “tool-chain” → “softverski alat / paket za obradu Verilog koda”
 - Ne prevoditi “promotes many of the same advantages” doslovno → “nudi slične prednosti”
-

3 Primer rečenica i prevod u formalnom tehničkom stilu

Originalna rečenica	Prevod u srpskom	Komentar
A language like C is used to describe software programs that execute on some hardware device.	Jezik poput C koristi se za opis softverskih programa koji se izvršavaju na određenom hardverskom uređaju.	“like C” → “poput C”, formalno; “execute” → “izvršavaju se”.

Originalna rečenica	Prevod u srpskom	Komentar
Using a HDL ... offers the engineer similar benefits to a programmer using a high-level language like C.	Korišćenje HDL-a, obično unutar softverskog paketa za automatsko projektovanje elektronskih kola (EDA), nudi inženjeru slične prednosti kao što ih programer ima koristeći programski jezik visokog nivoa poput C.	Precizan i formalni prevod; “offers” → “nudi”.
Switch Level: At the lowest level, Verilog allows one to describe a circuit in terms of transistors.	Nivo tranzistora: Na najnižem nivou, Verilog omogućava opisivanje kola u terminima tranzistora.	“Switch level” → “Nivo tranzistora”, formalno, standardno.
Behavioural Level: The most abstract and hence most expressive form of Verilog is so-called behavioural-level design.	Nivo ponašanja: Najapstraktniji i samim tim najizražajniji oblik Veriloga naziva se dizajn na nivou ponašanja.	“Behavioural-level design” → “dizajn na nivou ponašanja”, zadržava formalni ton.

NEDELJA 7

Temeljni rečnik – Propagation Delay i Metastabilnost u MOS logici

1. MOS-based logic gates

- **Prevod:** logička kola zasnovana na MOS tranzistorima
- **Objašnjenje:** logička vrata (NOT, AND, OR...) izrađena pomoću MOSFET tranzistora.
- **Napomena:** ne prevoditi kao “MOS logička vrata” bez dodatnog objašnjenja, jer MOS označava tip tranzistora.
NIKAKO NE KORISTI IZRAZ MOS-tranzistori

2. Instantaneously

- **Prevod:** trenutno, momentalno
- **Napomena:** označava ideju da fizički tranzistori ne menjaju stanje odmah.

3. Transistor switching

- **Prevod:** prebacivanje tranzistora / rad tranzistora
- **Objašnjenje:** promene stanja tranzistora između provodnog i neprovodnog stanja.

4. Propagation delay / Gate delay

- **Prevod:** kašnjenje u propagaciji / kašnjenje vrata
- **Objašnjenje:** vreme potrebno da promena na ulazu logičkog kola izazove promenu na izlazu.
- **Napomena:** ne prevoditi samo kao “odloženo” ili “latencija” bez pojašnjenja.

5. Wire delay

- **Prevod:** kašnjenje u žici / kašnjenje signala u vodiču
- **Objašnjenje:** kašnjenje izazvano dužinom žice i njenim električnim karakteristikama.

6. Circuit metastability

- **Prevod:** metastabilno stanje kola
- **Objašnjenje:** stanje u digitalnom kolu gde izlaz ne odražava trenutno očekivani rezultat zbog kašnjenja signala.
- **Napomena:** metastabilnost je fizički problem u sinkronim digitalnim kolima.

7. Static vs dynamic view

- **Prevod:** statički pogled / dinamički pogled
- **Objašnjenje:**
 - **Statički:** pretpostavlja da logička kola rade trenutno, zanemarujući kašnjenja.
 - **Dinamički:** uključuje vreme i efekat kašnjenja signala.

8. Toggled inputs

- **Prevod:** promenjeni ulazi / ulazi kojima je promenjeno stanje

- **Napomena:** “toggle” = promeniti stanje sa 0 na 1 ili obrnuto.

9. Dummy / Buffer gates

- **Prevod:** pomoćna / bafer vrata
- **Objašnjenje:**
 - **Dummy gate:** vrata koja se koriste da “zauzmu mesto” u kolu radi sinhronizacije.
 - **Buffer gate:** vrata koja kopiraju ulaz na izlaz, ponekad pojačavaju signal; funkcija identiteta.
- **Napomena:** ne prevoditi kao “lažna vrata” ili “bafer-logika” bez objašnjenja.

10. Identity function

- **Prevod:** funkcija identiteta
- **Objašnjenje:** funkcija koja vraća isti ulaz na izlaz.

11. Critical path

- **Prevod:** kritična putanja
- **Objašnjenje:** najduža sekvenca logičkih vrata u kolu koja određuje minimalno vreme potrebno za generisanje izlaza.

12. Sequential sequence of gates

- **Prevod:** sekvencijalno niz logičkih vrata
- **Napomena:** redosled kroz koji signali prolaze, važan za računanje kritične putanje.

13. Sampling / Time period

- **NIKAKO:** uzorkovanje *(vidi dole napomenu) / vremenski interval
- **Objašnjenje:** metoda posmatranja stanja kola u određenim vremenskim tačkama.

14. Output does not match the input

- **Prevod:** izlaz ne odgovara ulazu
- **Napomena:** označava problem metastabilnosti ili kašnjenja.

15. Points in the timeline

- **Prevod:** tačke na vremenskoj liniji
- **Objašnjenje:** referentne tačke za analizu vremena i kašnjenja u simulaciji ili realnom kolu.

1. Izbegavati anglicizme:

- propagation delay → kašnjenje propagacije
- metastable → metastabilno
- buffer → bafer (uz objašnjenje funkcije)

2. Doslovni prevodi su često pogrešni:

- “circuit may enter metastable states” → “kolo može ući u metastabilna stanja”, ne “kolo može metastabilizovati”.
- “critical path dominates the time taken” → “kritična putanja određuje vreme trajanja operacije”.

3. Terminologija mora biti precizna:

- Statistički vs dinamički pristup
- Dummy / Buffer gates su različite funkcije i ne smeju se mešati.

4. Kontekst simulacije i stvarnog rada kola mora biti jasan:

- “static view” vs “dynamic view”
 - Toggling ulaza → promena ulaznog signala
-

Napomene:

Termin “sampling” / uzorkovanje

- Problem: u digitalnoj elektronici, “sampling” označava proces očitavanja vrednosti signala u određenim vremenskim intervalima. Doslovni prevod “uzorkovanje” je standard u elektronici i signalnoj obradi, ali u kontekstu digitalne logike može delovati “nasilan” jer student misli na laboratorijsko uzorkovanje signala.
- Alternative i precizniji prevod:
 - “posmatranje u određenim vremenskim tačkama”
 - “vremensko očitavanje”
 - “uzimanje vrednosti u određenim trenucima”
- Preporuka: za formalni tekst iz MOS logike, najprirodnije i precizno:

“uzorkovanje u određenim vremenskim tačkama” ili “vremensko očitavanje signala”

3 Termin “sequential sequence of gates”

- **Problem:** Doslovni prevod “sekvencijalni niz logičkih vrata” sadrži anglicizam “sekvencijalni” i “niz” je redundantan.
 - **Alternative:**
 1. redosled logičkih vrata ☒ – najjednostavnije i prirodno
 2. sled vrata – skraćeno, ali manje uobičajeno
 3. niz logičkih vrata kroz koji prolazi signal – detaljnije, precizno za formalni tekst
 - **Preporuka:** koristite “redosled logičkih vrata”, što je precizno, formalno i razumljivo.
-

Zaključak i preporuke

NEDELJA OSAM

. Transistor

- Prevod: tranzistor
- Objašnjenje: osnovna poluprovodnička komponenta koja reguliše protok struje.
- Napomena: Ne prevoditi kao “tranzistorski element” ili “prekidač”, jer to nije precizno.

2. In isolation

- Prevod: samostalno, izolovano
- Napomena: označava upotrebu tranzistora bez drugih komponenti. Ne prevoditi kao “u izolaciji” (previše doslovno i tehnički nerazumljivo).

3. Logic styles

- Prevod: logički stilovi
- Objašnjenje: vrste kombinacije tranzistora koje definišu ponašanje digitalnih kola.
- Napomena: ne prevoditi doslovno kao “stilska logika” ili “logički tipovi” jer se ne koristi u stručnoj literaturi.

4. Complementary Metal-Oxide Semiconductor (CMOS)

- Prevod: Komplementarni metal-oksidni poluprovodnik
- Skraćenica: CMOS
- Objašnjenje: tehnologija koja kombinuje N-MOSFET i P-MOSFET tranzistore.
- Napomena: u tekstu se skraćenica CMOS zadržava, ali puna verzija se koristi prvi put.

5. N-MOSFET / P-MOSFET

- Prevod: N-tip MOSFET / P-tip MOSFET
- Objašnjenje: MOSFET tranzistor sa N ili P tipom kanala.
- Napomena: MOSFET se zadržava u originalu; tip se prevodi kao N-tip ili P-tip.

6. Cell

- Prevod: ćelija (CMOS-ćelija)
- Objašnjenje: osnovna kombinacija tranzistora u CMOS tehnologiji koja ostvaruje određenu funkciju (pull-up i pull-down).
- Napomena: ne prevoditi kao “modul” ili “blok” jer to menja značenje u digitalnoj logici.

7. Pull-up / Pull-down network

- **Prevod: mreža za povlačenje ka Vdd / mreža za povlačenje ka GND**
- **Objašnjenje: P-MOSFET transistori čine pull-up mrežu (ka pozitivnom napajanju), N-MOSFET transistori čine pull-down mrežu (ka zemlji/GND).**
- **Napomena: ne prevoditi samo kao “mreža za povlačenje” bez navođenja naponske strane.**

8. Vdd / GND

- Prevod: Vdd = pozitivni napon napajanja, GND = napon zemlje
- Napomena: često se skraćenice zadržavaju u tekstu jer su standard u elektronici.

9. Power consumption / Heat dissipation

- Prevod: potrošnja energije / disipacija toplote
- Napomena: važno je razlikovati: CMOS smanjuje oba, što omogućava pouzdanost i miniaturizaciju.

10. Transistor-Transistor Logic (TTL)

- Prevod: TTL logika (transistor-transistor logika)
- Napomena: zadržati TTL skraćenicu. Prevod po potrebi: “logika izgrađena od bipolarnih tranzistora (BJT)”.

11. BiCMOS

- Prevod: Bipolarno-CMOS
- Objašnjenje: hibridna tehnologija koja kombinuje karakteristike CMOS i TTL.
- Napomena: može se koristiti kao BiCMOS ili “bipolarno-CMOS” u tekstu.

12. Logic gates

- **Prevod: logička kola / logička vrata**
- **Objašnjenje: elementi koji implementiraju osnovne logičke funkcije (NOT, AND, OR...).**
- **Napomena: “vrata” je uobičajen termin u stručnoj literaturi.**

13. NOT, NAND, NOR gates

- **Prevod:**
 - NOT gate = inverter / logička vrata NE
 - NAND gate = logička vrata NE-ILI / NOT AND
 - NOR gate = logička vrata NE-ILI / NOT OR
- Napomena: doslovni prevod (NE, NE-ILI) je razumljiv u stručnoj literaturi.

14. Conducting / Open / Closed (transistor states)

- Prevod: provodljiv / otvoren / zatvoren
- Objašnjenje: opis stanja tranzistora u kolu.
- **Napomena: ne prevoditi doslovno kao “vođen” ili “spojen”, jer tehnički nije tačno.**

15. In close proximity

- **Prevod: u bliskoj blizini / u neposrednoj blizini**
- **Objašnjenje: opis rasporeda tranzistora u IC-u.**

16. Implementation / Arrangement

- **Prevod: implementacija / raspored**
- Napomena: u digitalnoj elektronici “implementation” = konkretna realizacija logičke funkcije; “arrangement” = fizičko povezivanje tranzistora.

17. Toggle / Switch

- Prevod: promeniti stanje / prebaciti
- Objašnjenje: ulaz se menja između Vdd i GND.

18. Behaviour / Properties

- Prevod: ponašanje / osobine

- Napomena: ne koristiti “karakteristika” kada se opisuje funkcionalno ponašanje logičkog kola – bolje “ponašanje” u kontekstu simulacije ili rada kola.

Dodatne napomene za prevod i stil

1. Izbegavati anglicizme:

- *cell* → ćelija
- *pull-up network* → mreža za povlačenje ka Vdd
- *enable / toggle* → promeniti stanje / aktivirati

2. Terminologija treba biti konzistentna:

- CMOS, TTL, BiCMOS → skraćenice ostaju
- N-MOSFET / P-MOSFET → zadržati tip i koristiti N/P-tip

3. Ne prevoditi doslovno sve engleske konstrukcije:

- “arranged in a complementary manner” → “postavljeni komplementarno”
- “consumes power only when toggled” → “troši energiju samo kada se ulazi menjaju”

4. Preciznost vs. jednostavnost:

- Bolje opisati funkciju i stanje tranzistora nego koristiti previše doslovnih engleskih termina.
-

NEDELJA DEVET

Temeljni rečnik – Digitalna logika i 3-state logika

Engleski termin/izraz	Predloženi prevod na srpski	Komentar o prevodu i upotrebi	Napomena / saveti
logic gate	logički sklop / logička kola	Standardni prevod u literaturi.	Ne koristiti samo “gate” jer u elektronskom kontekstu označava funkcionalni sklop.
output / input	izlaz / ulaz	Direktan prevod.	Uvek precizno označiti signal koji ulazi ili signal koji izlazi.

Engleski termin/izraz	Predloženi prevod na srpski	Komentar o prevodu i upotrebi	Napomena / saveti
drive current	pogoniti struju / voditi struju	Obavezno naglasiti da izlaz sklopova generiše struju duž veze.	Ne koristiti “voziti struju” – tehnički netačno.
transistors wired to fight	tranzistori koji se “sukobljavaju”	Precizno: dva tranzistora pokušavaju da pogone isti vodič sa različitim vrednostima.	Ne koristiti subjektivne izraze poput “melted” – objasniti posledicu: prekid rada, pregrevanje.
3-state logic	NIKAKO: trostanje logika	Obavezno ostaviti u ovom obliku.	Objašnjenje: dodaje treće stanje logike pored 0 i 1 – Z ili visoka impedansa.
enable gate	aktivacioni sklop / omogućavajući sklop	Direktan prevod, objašnjava funkciju.	Može se ostaviti kao “enable gate” u kodu, ali u tekstu koristiti prevod.
high impedance	visoka impedansa	Standardan prevod.	Treće stanje u 3-state logici – ne pogoni struju.
Z	Z stanje / visoka impedansa	Kodni termin.	Obavezno objašnjenje: signal je “nepovezan” ili “neaktiviran”.
pass through	prenosi / propagira	Standardan tehnički prevod.	Objašnjava da signal sa ulaza ide na izlaz kada je aktivan enable.
sum of products (SoP)	zbir proizvoda	Standardan prevod u digitalnoj logici.	Objašnjenje: logička funkcija se izražava kao OR kombinacija AND-minterma.
minterms	mintermi	Ostaviti termin + objašnjenje.	Svaki minterm predstavlja konjunktivnu kombinaciju svih ulaza koja daje 1 na izlazu.
truth table	tabela istinitosti / tabela istina	Direktan prevod.	Objašnjenje: opisuje sve kombinacije ulaza i odgovarajuće izlaze.
mechanical form	mehanički postupak / formalni postupak	Objašnjenje: ne ručno razmišljanje, nego sled procedura za generisanje izraza.	Ne koristiti “mehanički” u svakodnevnom smislu, već tehnički.

Engleski termin/izraz	Predloženi prevod na srpski	Komentar o prevodu i upotrebi	Napomena / saveti
row i, input j	red i, ulaz j	Standardan prevod.	Koristi se u tabelama istinitosti za označavanje konkretnih ulaza u nizu.
connect outputs to same wire	povezivanje izlaza na istu žicu	Precizno: više izlaza deli isti fizički vodič.	Obavezno napomenuti: samo jedan enable aktivan u isto vreme.

Diskusija o prevodu i izbegavanje anglicizama

1. Terminologija:

- “logic gate”, “enable”, “3-state logic”, “Z” – obavezno ostaviti kodno ili stručni termin.
- “drive current”, “pass through” – obavezno prevesti, jer doslovni anglicizmi zvuče neprirodno.

2. Neutralizacija subjektivnih izraza:

- “dangerous”, “melted” → prevod: prekid rada / oštećenje tranzistora.
- Izbegavati emotivne izraze poput “sudbinski”, “katastrofa”, koristiti preciznu tehničku deskripciju.

3. Specifičnost i preciznost:

- Treba objasniti Z ili visoku impedansu – treće stanje logike.
- “enable gate” se u tekstu prevodi, ali u kodu ili šemama ostaje engleski termin.

4. Formule i oznake:

- SoP, minterms, truth table – ostaviti kao termin + prevod u zagradi.
- Brojevi redova i ulaza (row i, input j) se prevode, ali oznaka ostaje identična.

three-state logic

Urpskom jeziku **ne pravimo lako pridev od imeničke fraze** kao što je *three-state*, pa takvi doslovni prevodi često zvuče veštački i nerazumljivo. Bolje je koristiti **opisnu konstrukciju ili već uobičajen termin u stručnoj literaturi**. Evo nekoliko opcija i sugestija:

Opcije za prevod “3-state logic”

1. **Trostepena logika** – manje doslovno od “trostanje logika”, koristi se u srpskim udžbenicima elektronike i digitalne logike.
 - “stepena” se odnosi na broj stanja (0, 1, Z).
 - Primer: “*U trostepenoj logici treće stanje predstavlja visoku impedansu.*”
 - Prednost: prirodnije, lakše se izgovara, razumljivo.
 - Nedostatak: može zvučati malo neformalno u nekim akademskim tekstovima.
2. **Logika sa tri stanja** – opisni, eksplicitni prevod.
 - Primer: “*Logika sa tri stanja omogućava da isti vodič deli više izlaza, pri čemu samo jedan pogoni signal u jednom trenutku.*”
 - Prednost: odmah se razume suština.

NEDELJA DESET

Temeljni rečnik za tekst o pre-procesorima i Verilogu

Engleski termin/izraz	Predloženi prevod na srpski	Komentar o prevodu i upotrebi	Napomena / saveti
magic (values)	“čarobne vrednosti” ili “magične konstante”	Ne koristiti samo “magija”; bolje objasniti: vrednosti bez očiglednog značenja koje čine program funkcionalnim.	Alternativa: “konstante bez jasnog značenja” – neutralnije i preciznije u tehničkom tekstu.
preprocessor	preprocesor	Direktan prevod, uobičajen u literaturi.	Ne prevoditi kao “pre-prerada” ili “pred-processor”.
constant values	konstante	Može biti i “vrednosti konstanti”.	Obavezno naglasiti da su to fiksne vrednosti koje se ne menjaju u toku izvršavanja.
source code	izvorni kod	Standardni prevod u literaturi.	Ne koristiti “source program” ili “kod”.

Engleski termin/izraz	Predloženi prevod na srpski	Komentar o prevodu i upotrebi	Napomena / saveti
feed to the compiler	proslediti kompajleru	Doslovno, ali stručno.	Izbegavati “dati kompajleru” jer je manje formalno.
defined macros	definisani makroi	Direktan prevod, standardno u literaturi.	Uvek naglasiti da je makro identifikator i njegova zamenjena vrednost .
associated value	pridružena vrednost	Standardan prevod.	Može se reći i “vrednost sa kojom je makro povezan”.
include directive	direktiva include	Obavezno ostaviti include kao kodni termin.	Prevod: “direktiva include” ili “naredba za uključivanje”.
cycle of inclusion	ciklus uključivanja	Obavezno prevoditi, jer može dovesti do beskonačne petlje pri kompajliranju.	Naglasiti da cikli uključivanja treba izbegavati .
define directive	direktiva define	Ostaje kao kodni termin + objašnjenje.	Prikazati primer upotrebe u Verilogu i C-u.
Input/output ports	ulazni/izlazni portovi	Direktan prevod.	Ne koristiti samo “ports” jer u srpskom jeziku treba precizno.
bit-width	širina u bitovima	Alternativno “broj bitova”.	Važno je naglasiti: određuje koliko bita čini port ili signal .
macro identifier	identifikator makroa	Standardan prevod.	Ne prevoditi kao “ime makroa” u formalnom tekstu, jer identifikator ima specifičnu ulogu u preprocesoru.
conditional inclusion / exclusion	uslovno uključivanje / isključivanje	Direktan prevod.	Naglasiti da ovo omogućava promenu koda bez direktne modifikacije izvornog koda .
ifdef, ifndef, else, elsif, endif	ifdef, ifndef, else, elsif, endif direktive	Ostaje u kodnom obliku; uz objašnjenje funkcije.	Npr.: ifdef – “ako je makro definisan, uključi deo koda”.
tool-chain	lanac alata / razvojni alat	Stručni prevod; ne koristiti “toolchain” jer je anglicizam.	Objašnjenje: niz alata koji obrađuje izvorni kod od preprocesiranja do izvršavanja.

Engleski termin/izraz	Predloženi prevod na srpski	Komentar o prevodu i upotrebi	Napomena / saveti
timescale directive	direktiva timescale	Kodni termin + prevod.	Objasniti: menja jedinicu vremena u simulaciji .
unit / precision	jedinica / preciznost	Koristi se u kontekstu timescale.	Jedinica – koliko traje jedan vremenski korak; preciznost – na koliko decimala se zaokružuje.
daunting task	zahtevan zadatak / težak zadatak	Prevod za literarno objašnjenje.	Ne koristiti “zastrašujući” u tehničkom tekstu.

Diskusija o prevodu i izbegavanje anglicizama

1. **Ne treba koristiti opšte anglicizme** poput: “toolchain”, “macro”, “magic numbers”, “bit-width” bez objašnjenja.
2. **Direktive** (include, define, ifdef, itd.) se uvek ostavljaju u originalnom obliku i pišu se u navodnicima ili kao kodni termin (‘include).
3. **Subjektivni termini** (“da čini stvari raditi”, “fiddling”) se prevode neutralno: “omogućava funkcionalnost”, “bez potrebe za menjanjem glavnog modula”.
4. **Preciznost**: svaki tehnički termin mora imati **definiciju i kontekst**, posebno pri učenju studenata.
5. **Struktura rečenice**: prevod mora zadržati **uzrok-posledica**, posebno kod funkcionalnosti preprocesora i uključivanja koda.

Primer prevoda jednog odlomka sa rečnikom

Original:

Using the ‘define directive allows the definition of a macro which is replaced the associated value when used subsequently. Listing 3.17 shows the use of ‘define in action by implementing an adder whose input and output ports are wider than 1-bit.

Studentov prevod (ispravno, bez grešaka):

Upotreba direktive define omogućava definisanje makroa, koji se zamenjuje pridruženom vrednošću kada se koristi naknadno. Na listingu 3.17 prikazana je upotreba direktive define u implementaciji sabirača čiji su ulazni i izlazni portovi širi od 1 bita.

Komentar:

- “macro” → makro
- “associated value” → pridružena vrednost

- “input/output ports” → ulazni/izlazni portovi
 - “wider than 1-bit” → širi od 1 bita
 - Subjektivni izrazi iz originala (“fiddling”, “action”) su neutralizovani.
-